

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Julkinen

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Kirjaamo
PL 10
90029 POHDE

Lakisääteisten kouluterveydenhuollon määräaikaistarkastusten järjestäminen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kouluterveydenhuollossa

Aluehallintovirastoon 03.07.2023 toimitetun kantelukirjoituksen johdosta Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on ottanut erillisenä valvonta-asiana käsiteltäväksi, millä tavalla Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde) on järjestänyt hyvinvointialueen ja erityisesti Oulun Kontinkankaan kouluterveydenhuollon määräaikaistarkastukset.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pyysi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunnon ja selvitykset koko Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja erityisesti Oulun alueen Kontinkankaan kouluterveydenhuollon terveystarkastuksista ja palvelun järjestämisestä 31.10.2023 mennessä.

Lausunnot ja selvitykset

Toimialuejohtaja Leena Mämmi-Laukan 30.10.2023 allekirjoittama lausunto ja vastuualuepäällikkö Emma Heikuran 28.9.2023 allekirjoittama selvitys liitteineen on saapunut aluehallintovirastoon 30.10.2023. Lausunnon ja selvityksen liitteenä olivat tulokset ja johtopäätökset neuvola-, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon kyselystä, Pohteen omavalvontaohjelma ja kutsupohjaesimerkkejä.

Aluehallintoviraston ratkaisu ja perustelut

Ratkaisu

Aluehallintovirasto on käytettävissä olevien selvitysten perusteella havainnut puutteita Pohjois-Pohjanmaan

hyvinvointialueen kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisessä. Kouluterveydenhuollon määräaikaistarkastukset eivät kaikilta osin toteudu lainsäädännön mukaisesti.

Aluehallintoviraston käytettävissä olevien selvitysten mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on ryhtynyt kesällä 2023 omavalvonnallisesti selvittämään kouluterveydenhuollon palvelujen tilannetta ajalla 20.7.2023 – 15.9.2023 toteutetun kyselyn avulla. Kyselyn pohjalta tehdään tarvittavia kehittämistoimenpiteitä syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuetta ryhtymään kouluterveydenhuollon palveluja koskeviin korjaaviin toimenpiteisiin sekä omavalvonnan keinoin seuraamaan toimenpiteiden riittävyttä ja vaikuttavuutta kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisen saattamiseksi lainmukaiseksi.

Jatkotoimenpiteet

Aluehallintovirasto katsoo aiheelliseksi jatkaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisen valvontaa.

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuetta toimittamaan aluehallintovirastoon selvityksen, mihin toimenpiteisiin hyvinvointialueella on ryhdytty kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisen saattamiseksi lainmukaisiksi.

Selvityksessä tulee käydä ilmi yksilöidyt vastaukset seuraaviin kysymyksiin eriteltyinä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen alueiden (Koillismaa, Oulunkaari, Lakeus, Oulu, Rannikko ja Eteläinen) kouluterveydenhuollossa vuosiluokilla 2023–2024:

1. Kouluterveydenhuollon vuosiluokittaisten terveystarkastusten järjestäminen perusopetuksessa oleville oppilaille.

- **Lakisääteisten määräaikaistarkastusten toteumatiedot (toteutuneiden ja toteutumatta jääneiden tarkastusten määrä alueittain).**

2. Kouluterveydenhuollon henkilöstöresurssit

- **Kouluterveydenhoitajaresurssit hyvinvointialueen kouluterveydenhuollossa em. alueittain ja oppilasmäärä per terveydenhoitaja?**
- **Lääkäriresurssit hyvinvointialueen kouluterveydenhuollossa em. alueittain ja oppilasmäärä per lääkäri?**

3. Omavalvonta

- **Kuvaus, millä tavalla seurataan lakisääteisten kouluterveydenhuollon määräaikaistarkastusten järjestämisen ja tuottamisen toteutumista?**
- **Millä tavalla seurataan kouluterveydenhuollon henkilöstöresurssien riittävyyttä suhteessa oppilasmäärään?**
- **Millä tavalla seurataan kouluterveydenhuollon määräaikaisista terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarvetta?**
- **Millä tavalla varmistetaan, ettei tuen tarpeessa oleva oppilas jää kokonaan palvelujen ulkopuolelle?**
- **Kuvaus, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty kouluterveydenhuollon palvelujen määräaikaistarkastusten saattamiseksi lainmukaisiksi?**
- **Arvio em. toimenpiteiden riittävyydestä ja vaikuttavuudesta palvelujen saattamiseksi lainmukaisiksi.**

Pyydämme toimittamaan selvityksen liitteenä koulu- ja opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelman.

4. Asiakasinformaatio

- **Millä tavalla asiakkaita informoidaan toteutumatta jääneistä lain mukaisista määräaikaisista**

**terveystarkastuksista ja tarjotaanko mahdollisuutta
tuen tarpeiden kartoittamiseen ja palveluihin?**

**Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialuetta toimittamaan selvitykset ja lausunnon em.
kouluterveydenhuollon määräaikaisten tarkastusten
tilanteesta Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella
lukukauden 2023–2024 ajalta.**

**Lausunto ja selvitykset liitteineen tulee lähettää
aluehallintovirastoon 15.10.2024 mennessä osoitteeseen:
kirjaamo.pohjois@avi.fi tai postitse Pohjois-Suomen
aluehallintovirasto, kirjaamo, PL 6, 13035 AVI. Pyydämme
lisäämään viestin otsikkoon myös diaarinumeron
PSAVI/9087/2023, jotta selvitys ohjautuu oikealle
toimenpiteelle.**

**Mikäli lähetätte salassa pidettävää tietoa sisältävää aineistoa
sähköpostilla, käyttäkää suojattua sähköpostiyhteyttä
osoitteessa <https://turvaviesti.avi.fi>**

**Aluehallintoviraston tiedonsaantioikeus perustuu lakiin
sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) 45
§:ään.**

Perustelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa koskevista säännöksistä

1.1.2024 voimaan tulleen sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 741/2023 (myöh. sote-valvontalain) 54 § 1 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa vireillä olevien ilmoitusten, lupahakemusten ja valvonta-asioiden käsittelyyn sovelletaan tätä lakia.

Sote-valvontalain 32 § 2 momentin mukaan aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen ja tuottamisen lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta.

Sote-valvontalain 33 §:n mukaan Valvontaviranomainen ryhtyy tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin se asiakas- tai potilasturvallisuuden varmistamisen tai lain noudattamisen kannalta katsoo olevan aiheutta.

Valvontaan liittyvät toimenpiteet voidaan asettaa kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen asiakas- ja potilasturvallisuuden tai muiden seikkojen niin edellyttäessä. Kahta vuotta vanhempaan tapahtumaan perustuvaa valvonta-asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Sote-valvontalain 38 § 1 momentin mukaan jos sosiaali- ja terveystieteiden järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aiheutta 39 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, valvontaviranomainen voi saattaa palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan, palveluyksikön vastuuhenkilön tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää edellä mainittujen tahojen huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä hyvän hallinnon vaatimukseen.

Säännöksen 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voi myös kehottaa palvelunjärjestäjää tai palveluntuottajaa, palveluyksikön vastuuhenkilöä tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevaa henkilöä korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, valvontaviranomainen voi antaa edellä mainituille tahoille huomautuksen vastaisen varalle.

Asian arviointi ja johtopäätökset

1. Kouluterveydenhuollon vuosiluokittaisten terveystarkastusten järjestäminen perusopetuksessa oleville oppilaille alueittain

Aluehallintoviraston saaman lausunnon mukaan vastuu kouluterveydenhuollon toiminnasta on Pohteen Perhe- ja

sosiaalipalvelut ja OYS psykiatria toimialueella, alueellisten palveluiden Oppilas- ja opiskeluhuolto -vastuualueella. Henkilöstöresurssi on tällä vastuualueella lukuun ottamatta lääkäreitä, jotka hallinnollisesti ovat Terveyden ja sairaanhoidon palveluiden toimialueella.

Aluehallintoviraston käytettävissä olevan lausunnon mukaan Pohteella on yksi erikoissairanhoidon potilastietojärjestelmä ja 19 perusterveydenhuollon erillistä potilastietojärjestelmää. Hyvinvointialue on tehnyt päätöksen yhteisestä Esko asiakas- ja potilastietojärjestelmästä, jonka laajeneminen perusterveydenhuollon käyttöön alkaa vuonna 2024. Asiakas- ja potilastietojärjestelmien moninaisuuden takia luotettavia seurantatietoja ei saada vielä keskitetyksi. Ennen terveydenhuollon Eskon laajenemista tehdään olemassa oleviin perusterveydenhuollon potilastietojärjestelmiin tietokantojen yhdistämistä, jonka myötä tiedon laatuun sekä raportointiin saadaan parannusta. Toistaiseksi seurantatieto kerätään manuaalisesti alueittain vastuuyksikkötasoisesti. Tiedonkeruuta kehitetään toimialuekohtaiseksi meneillään olevan talven aikana. THL tietokantaraporttien tuorein tieto on vuodelta 2021.

Aluehallintoviraston saamassa lausunnossa todetaan myös, että Pohteen omavalvonnan painopisteenä vuodella 2023 on ollut mm. neuvola-asetuksen toimeenpano sekä lasten ja nuorten ehkäisevä terveydenhuolto. Tähän liittyen Pohteen valvontayksikkö toteutti 20.7. – 15.9.2023 kyselyn äitiys- ja lastenneuvoloiden sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon vastuualuepäälliköille. Kysely koski lukuvuotta 2022–2023. Lausunnon mukaan kyselyn tulokset käydään läpi toimialueen johtoryhmässä ja sen pohjalta tehdään tarvittavia kehittämistoimenpiteitä syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n 1 momentin 2) kohdan mukaan perusopetuksen oppilaiden kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät vuosiluokittain oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen. Valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (388/2011) säädetään mm. terveystarkastusten sisällöstä ja määrästä (5, 6 ja 7 §). Asetuksen 9 §:n 1 momentin 4) kohdan mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä oppilaalle

terveystarkastus jokaisella vuosiluokalla; ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla tarkastuksen on oltava laaja. Terveystarkastuksen voi tehdä terveydenhoitaja, kätilö tai lääkäri. Laajan terveystarkastuksen tekee terveydenhoitaja tai kätilö yhteistyössä lääkärin kanssa.

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan kouluterveydenhuollon laajat määräaikaistarkastukset Pohteella on järjestetty yksilökäynteinä ja vanhemmat pyydetään mukaan tarkastukseen. Lääkärintarkastukset toteutetaan pääsääntöisesti lääkärin ja terveydenhoitajan yhteisvastaanottona. Muut määräaikaiset terveystarkastukset toteutetaan pääsääntöisesti yksilökäynneillä tai vaihtoehtoisesti yhteisöllisenä työnä. Yhteisöllisestä tarkastuksesta tiedotetaan vanhempia ja opetushenkilöstöä sekä tarjotaan mahdollisuutta varata terveydenhoitajalta aika halutessaan. Yhteisöllisessä terveystarkastuksessa annetaan ennaltaehkäisevää terveystarkastusta ryhmämuotoisesti. Yhteisölliseen terveystarkastukseen sisältyy yksilökohtainen käynti terveydenhoitajalla, jossa toteutetaan tarkastukseen kuuluvat mittaukset ja keskustellaan teemoista, jotka nousevat perheen ja lapsen tarpeista. Alueellisia eroavaisuuksia toimintakäynneissä on jonkin verran, joita parhaillaan yhdenmukaistetaan.

Aluehallintoviraston käytössä olevien selvitysten mukaan lukuvuonna 2022–2023 terveydenhoitajan tekemiä määräaikaisia terveystarkastuksia vuosiluokilla 1–9 jäi Oulun eteläisellä alueella tekemättä Nivalassa koronarokotusten takia. Myös Ylivieskassa yläkoululaisia jäi tarkastamatta. Rannikon alueen kunnista Kalajoen, Merijärven ja Pyhäjoen joillakin kouluilla kokonaisia ikäluokkia saattoi jäädä ilman terveydenhoitajan määräaikaistarkastusta resurssien riittämättömyyden takia. Koillismaahan, Oulunkaaren ja Lakeuden alueilla 1–9-luokkalaisten määräaikaistarkastuksissa oli kuntakohtaisia eroja johtuen resurssien niukkuudesta. Oulun alueella edellä mainitut tarkastukset eivät toteutuneet kaikilta osin Kontinkankaalla, Tuirassa, Haukiputaalla eikä Kiimingissä. Syynä näissäkin terveydenhoitajien resurssivaje. (Taulukko 1. Laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta.)

Taulukko 1. Terveystarkastustekemien määräraikaisten terveystarkastusten toteutuminen vuosiluokilla 1–9 lukukaudella 2022–2023

Terveystarkastustekemien määräraikaisten terveystarkastusten toteutuminen vuosiluokilla 1–9 lukukaudella 2022–2023		
Oulun eteläinen	Kuntakohtaisia eroja	Syy
- Nivala	Tarkastuksia jäänyt tekemättä	koronarokotukset
- Ylivieska	"	Ei toimitettua tietoa
Rannikko	Kuntakohtaisia eroja	
- Kalajoki	Tarkastuksia jäänyt tekemättä	terveydenhoitajien resurssien riittämättömyys
- Merijärvi	"	"
- Pyhäjoki	"	"
Koillismaa	Kuntakohtaisia eroja	"
Oulunkaari	"	"
Lakeus	"	"
Oulu		
- Kontinkangas	Eivät toteudu kaikilta osin	"
- Tuira	"	"
- Haukipudas	"	"
- Kiiminki	"	"

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan 1. luokalla olevien oppilaiden laajat määräraikaistarkastukset Oulun eteläisellä alueella eivät Nivalassa ja Haapajärvellä kaikilta osin toteudu. Syynä on lääkäriresurssin vajaus. Rannikon alueella Kalajoella, Merijärvellä ja Pyhäjoella nämä laajat terveystarkastukset eivät toteudu, koska terveydenhoitaja- ja lääkäriresurssia ei ole tarpeeksi. (Kts. Taulukko 8: Oppilasmäärä per kouluterveydenhoitaja.) Oulun, Koillismaan, Oulunkaaren ja Lakeuden alueilla 1. luokkalaisten laajat terveystarkastukset toteutuvat. (Taulukko 2. Laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta.)

Taulukko 2. Laajojen määräraikaisten terveystarkastusten toteutuminen lukuvuonna 2022–2023 vuosiluokalla 1.

Laajojen määräraikaisten terveystarkastusten toteutuminen lukuvuonna 2022–2023 vuosiluokalla 1	
Koillismaa	Toteutunut, ei jonottavia asiakkaita

Oulunkaari	Toteutunut, ei jonottavia asiakkaita
Lakeus	Toteutunut, ei jonottavia asiakkaita
Oulu	1. luokalla toteutuu
Rannikko	Ei toteudu kaikissa kunnissa
- Kalajoki	1. luokalla ei toteudu, koska terveydenhoitajia sekä lääkäriresurssia ei ole tarpeeksi
- Merijärvi	"
- Pyhäjoki	"
Oulun eteläinen	Ei toteudu kaikissa kunnissa
- Nivala	1. luokalla ei toteudu lääkäriresurssin takia
- Haapajärvi	"

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan Koillismaan, Oulunkaaren ja Lakeuden alueilla 5. ja 8. luokkalaisten laajat terveystarkastukset toteutuvat. Oulun Kontinkankaalla lääkäriajat saattavat siirtyä vuodella resurssipulan takia ja terveydenhoitajien työtä kuormittaa lasten neuropsykiatriset- ja mielialaongelmat. Rannikon alueella Kalajoella, Merijärvellä ja Pyhäjoella 5. ja 8. luokkalaisten laajat terveystarkastukset eivät toteudu, koska terveydenhoitaja- ja lääkäriresurssia ei ole tarpeeksi. Oulun eteläisellä alueella 5. ja 8. luokalla olevien oppilaiden laajoissa määräaikaistarkastuksissa lääkärintarkastuksia on jäänyt tekemättä Nivalassa, Haapajärvellä, Ylivieskassa, Alavieskassa ja Sievissä. Kuntakohtaisia eroja Rannikon ja Oulun eteläisen alueilla on ja osassa kuntia kaikki terveystarkastukset on tehty. (Taulukko 3. Laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta.)

Taulukko 3. Laajojen määräaikaisten terveystarkastusten toteutuminen lukuvuonna 2022–2023 vuosiluokilla 5 ja 8.

Laajojen määräaikaisten terveystarkastusten toteutuminen lukuvuonna 2022–2023 vuosiluokilla 5 ja 8	
Koillismaa	Toteutunut
Oulunkaari	Toteutunut
Lakeus	Toteutunut
Oulu	
- Kontinkangas	Lääkäriajat saattaneet siirtyä vuodella resurssien takia.
Rannikko	Ei toteudu kaikissa kunnissa
- Kalajoki	Ei toteudu, koska terveydenhoitajia sekä lääkäriresurssia ei ole tarpeeksi
- Merijärvi	"

- Pyhäjoki	"
Oulun eteläinen	Ei toteudu kaikissa kunnissa
- Nivala	Ei toteudu lääkäriresurssin takia
- Haapajärvi	"
- Ylivieska	"
- Alavieska	"
- Sievi	"

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan Oulun eteläisellä alueella lääkärin osalta tarkastuksia 1., 5. ja 8-luokkalaisten osalta on jäänyt tekemättä 26 % ja terveydenhoitajien osalta muutamia tarkastuksia on siirtynyt vuodella. Rannikon alueella 1., 5. ja 8-luokkalaisten määräaikaisista tarkastuksista jää tekemättä lääkärin osalta 22 %, terveydenhoitajan osalta 4 % on siirtynyt vuodella. Kuntakohtaisia eroja on ja osassa kuntia kaikki terveystarkastukset on tehty. (Taulukko 4. Laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta.)

Taulukko 4. Toteutumatta jääneet 1., 5. ja 8. luokkalaisten terveystarkastukset.

Toteutumatta jääneet 1., 5. ja 8. luokkalaisten terveystarkastukset		
	Lääkärin tarkastus ei toteudu	Terveydenhoitajan tarkastus ei toteudu
Oulun eteläinen	26 %	muutamia siirtynyt vuodella
Rannikko	22 %	4 % siirtynyt vuodella
Oulu	Saattanut siirtyä vuodella	Ei tietoa

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan Koillismaan, Oulunkaaren ja Lakeuden alueilla määräaikaistarkastuksiin jonottavia asiakkaita ei ole. Rannikon ja Oulun eteläisen alueilla terveydenhoitajan aikoja on jouduttu siirtämään vuodella resurssipulan vuoksi. Oulun Kontinkankaalla lääkäriajat saattavat siirtyä vuodella resurssipulan takia. Oulun kouluterveydenhuollossa ei ole käytäntöä asettaa oppilaita jonottamaan terveystarkastuksiin.

1.1. Vuosiluokittaisten terveystarkastusten järjestäminen eriteltyinä Oulun Kontinkankaan soite-keskusalueen kouluissa

Aluehallintoviraston tietoon oli 03.07.2023 saatettu, että Pohteen Oulun alueen Kontinkankaan kouluterveydenhuollon määräaikaistarkastukset eivät toteudu asianmukaisella lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Saamamme tiedon mukaan Kontinkankaan kouluterveydenhuollon alueella laajat terveystarkastukset priorisoidaan ja jos aikaa riittää, toteutetaan määräaikaistarkastukset. Aluehallintoviraston saaman tiedon mukaan Oulun Kontinkankaan alueella ei myöskään noudateta kaikkien koulujen osalta THL:n suosituksia henkilöstömitoituksesta kouluterveydenhuollossa. Tällä perusteella Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on ottanut erillisenä valvonta-asiana käsiteltäväksi, millä tavalla Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde) on järjestänyt erityisesti Oulun Kontinkankaan kouluterveydenhuollon määräaikaistarkastukset.

Aluehallintoviraston käytettävissä olevan selvityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Oulun alueella kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset on järjestetty vuosiluokilla 1, 4-5, 7-8 yksilökäynteinä. Terveystarkastuksen tekemät laajat terveystarkastukset toteutetaan vuosiluokilla 1, 4 (pääsääntöisesti keväällä) ja 7 yksilökäynteinä. Tietyissä tilanteissa tarkastus siirtyy tehtäväksi viidennellä tai kahdeksannella vuosiluokalla. Selvityksessä todetaan, että THL:n yksilöimättömän ohjeistuksen mukaan molemmat tavat ovat Valtioneuvoston neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa koskevan asetuksen mukaisia. Vastaanotot toteutetaan yksilövastaanottona terveydenhoitajan toimesta. Lääkärintarkastukset toteutetaan pääsääntöisesti lääkärin ja terveydenhoitajan yhteisvastaanottona.

Aluehallintoviraston THL:sta ylilääkäri Marke Hietanen-Peltolalta 13.2.2024 ja 22.2.2024 saaman tiedon mukaan STM:n ja THL:n kanssa on vuosia sitten useilla paikkakunnilla sovittu, että yläkoululaisten laajan terveystarkastuksen toteuttamisessa sallitaan vähän paikallista vapautta. STM tai THL oppaissa näistä ei ole mainittu. Malli, jossa terveydenhoitaja jo 7. luokan alussa (tai kesällä juuri ennen koulun alkua) tai 7. luokan aikana tapaa huoltajan ja oppilaan ja kirjaa sen osaksi 8 luokan laajaa terveystarkastusta, on hyväksytty. Tällöin laajan tarkastuksen kannalta riittäisi 8. luokalla se, että lääkäri tapaa oppilaan 8. luokalla ja kirjaa sen laajaksi terveystarkastukseksi, koska huoltaja oli mukana jo 7. luokalla. Tässäkään mallissa käyntien ja tarkastusten määrä ei saa muuttua,

eli terveydenhoitajan tulee myös 8. luokalla tavata oppilas ennen lääkärintarkastusta, mutta jonka hän kirjaa määräaikaiseksi terveystarkastukseksi. Terveystarkastuksen luona käyntejä on siis yhtä monta, mutta 7. ja 8. luokkien tarkastukset ovat "päinvastoin". Tässä yläkoulumallissa nähdään hyötynä se, että kouluterveydenhuollon yhteys huoltajiin syntyy jo 7. luokan alussa eikä vasta 8. luokan keväällä. Kirjaamisohjeet löytyvät täältä: [Esimerkkejä Avohilmo-kirjauksista laajoissa terveystarkastuksissa - THL](#) (esimerkki 5). Sen sijaan tällaista tarkastusmallia ei ole hyväksytty 4. ja 5. luokkalaisten terveystarkastusten osalta.

Aluehallintoviraston saaman selvityksen mukaan määräaikaisia lakisääteisiä tarkastuksia on jäänyt tekemättä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Oulun alueella. Laajat terveystarkastukset priorisoidaan suhteessa määräaikaisiin tarkastuksiin. Keväällä 2023 hyvinvointialueelle siirtymisen yhteydessä myös opiskeluterveydenhuoltoa koski rekrytointikielto yhteistoimintaneuvottelujen ajan. Tälle ajalle ajoittui useita pitkiä työntekijöiden poissaoloja, joihin ei rekrytointikiellon vuoksi ollut mahdollista palkata työntekijää. Tarkastuksia on jäänyt tekemättä myös sen vuoksi, että oppilaiden neuropsykiatriset (nepsy) selvitysprosessit ja mielenterveyden tukikäynnit työllistävät kouluterveydenhuoltoa runsaasti. Lisäksi monialaisia asiantuntijaryhmätapaamisia hyödynnetään enenevästi. Monialainen verkostotyö on tutkitusti vaikuttavaa ja opiskeluhuoltolain mukaista, mutta samalla se on vienyt aikaa lakisääteisiltä terveystarkastuksilta.

Aluehallintoviraston saamassa selvityksessä todetaan, että ennen vuotta 2023 Kontinkankaan alueen koululääkäriajoja on priorisoitu nepsy- ja mielenterveysasioille. Pohteen aloitettua toimintansa 1.1.2023 asia on sisäisesti ohjeistettu siten, 80 % koululääkäriajoista kohdentuu laajoille terveystarkastuksille ja 20 % muuhun.

Aluehallintoviraston käytettävissä olevan selvityksen mukaan tiedot toteutuneista terveystarkastuksista on potilas- ja asiakastietojärjestelmästä saatavan tiedon rajallisuuden vuoksi kerätty selvitystä varten suoraan alueen terveydenhoitajilta. Selvityksen mukaan laajoja terveydenhoitajan ja lääkärin tekemiä terveystarkastuksia lukuvuonna 2022–2023 Kontinkankaalla on jäänyt tekemättä 560, Kaakkurissa 113, Tuirassa 53 ja Haukipudas-Kiiminki alueella 83. Eli yhteensä Oulun alueella jäi tekemättä

kyseisenä lukuvuonna noin 809 laajaa terveystarkastusta. (Taulukko 5. Laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta.) Määräaikaisia terveydenhoitajan tekemiä terveystarkastuksia lukuvuonna 2022–2023 jäi tekemättä Kontinkankaalla 1027, Kaakkurissa 97, Tuirassa 951 ja Haukipudas-Kiiminki alueella 848, eli yhteensä 2923 tarkastusta jäi tekemättä (taulukko 6, joka laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta).

Taulukko 5. Oulun alueella toteutumatta jääneet kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset lukuvuonna 2022–2023

	Laajoja terveystarkastuksia tekemättä (lääkäri + terveydenhoitaja), kpl
Kontinkangas	560
Kaakkuri	113
Tuira	53
Haukipudas - Kiiminki	83
	yht. 809 laajaa tarkastusta jäänyt tekemättä

Taulukko 6. Oulun alueella toteutumatta jääneet kouluterveydenhuollon terveydenhoitajan määräaikaiset terveystarkastukset lukuvuonna 2022–2023

	Terveydenhoitajan tekemiä määräaikaistarkastuksia jäi tekemättä, kpl
Kontinkangas	1027
Kaakkuri	97
Tuira	951
Haukipudas - Kiiminki	848
	yht. 2923 terveydenhoitajan määräaikaista tarkastusta jäänyt tekemättä

Aluehallintoviraston käytettävissä olevissa selvityksissä todetaan, että Oulun Kontinkankaan sote-keskusalueen koulujen laajat terveystarkastukset ovat 30.9.2023 mennessä toteutuneet seuraavasti (taulukko 7, joka laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta):

**Taulukko 7. Oulun Kontinkankaan sote-keskusalueella
30.9.2023 mennessä toteutuneet kouluterveydenhuollon
laajat terveystarkastukset**

Oulun Kontinkankaan sote-keskusalueella 30.9.2023 mennessä toteutuneet kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset		
	Toteutuneet kpl	n. %
Tiernan koulu	5/29	17 %
Maikkulan yhtenäiskoulu	47/162	29 %
Pikkaralan alakoulu	2/10	20 %
Kastellin alakoulu	36/132	27 %
Lämsänjärven koulu	6/28	21 %
Kastellin yläkoulu	17/153	11 %
Lintulammen koulu	22/122	18 %
Talvikankaan koulu	52/360	14 %
Myllytullin koulu	54/361	15 %
Knuutilankankaan koulu	38/90	42 %
Teuvo Pakkalan koulu	46/134	34 %
Svenska privatskolan	18/46	39 %
Kaukovainion koulu	46/149	31 %
Steiner peruskoulu	9/46	20 %
Taikatahdin koulu	5/24	21 %
Nuottasaaren koulu	15/16	94 %
Kansainvälinen koulu	28/157	18 %
Hintan koulu	39/108	36 %
Heikkilänkankaan koulu	22/28	79 %
Madekosken koulut	14/48	29 %
Hiukkavaaran koulu	207/452	46 %
Laanilan koulu	5/117	4 %
Myllyojan koulu	47/156	30 %
Hönttämäen koulu	42/153	27 %
Oulujoen koulu	21/79	27 %

Aluehallintovirastossa käytettävissä olevassa selvityksessä todetaan, että Oulun kouluterveydenhuollossa ei ole käytäntöä asettaa oppilaita jonottamaan terveystarkastuksiin. Tarkastamatta jääneiden luokkien oppilaille ja huoltajille on viestitetty Wilman kautta siitä, että mikäli perheellä tai oppilaalla on halu tai tarve saada oppilaalle terveystarkastus, ajan saamiseksi pyydetään olemaan yhteydessä terveydenhoitajaan. Lisäksi terveydenhoitaja tarkastelee alueen tilannetta ja suunnittelee seuraavaa vuotta ajoittaen tarkastamatta jääneet luokat lukuvuoden alkuun. Oppilaalle ja hänen perheelleen

varataan kaksi kertaa mahdollisuus osallistua laajaan terveystarkastukseen. Mikäli oppilas ei saavu varatulle ajalle kumpanakaan kertana, terveydenhoitaja selvittää tarkastuksesta pois jääneen lapsen tuen tarpeen.

Aluehallintoviraston saaman selvityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella erityisesti Oulun eteläisen ja Rannikon alueilla sekä Oulussa Kontinkankaalla, Tuirassa, Haukiputaalla ja Kiimingissä osa lainsäädännön mukaisista kouluterveydenhuollon määräaikaisista ja laajoista terveystarkastuksista on jäänyt toteutumatta lukuvuoden 2022–2023 aikana. Pääsääntöisesti syynä on ollut terveydenhoitaja- ja lääkäriresurssin puute.

2. Kouluterveydenhuollon henkilöstöresurssit

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 8 § 2 momentin mukaan hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) julkaisi 25.4.2023 Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon uudet suositukset henkilöstömitoituksista. Nyt kouluterveydenhuollossa suositeltu oppilasmäärä terveydenhoitajalla on 460 oppilasta ja koululääkärillä 2100 oppilasta (<https://thl.fi/-/lastenneuvolaan-ja-kouluterveydenhuoltoon-uudet-suositukset-henkilostomitoituksista>). Uusi suositus pienensi kouluterveydenhoitajan oppilasmäärää, mutta koululääkärin oppilasmäärä pysyi ennallaan. Vanha suositus oli vuodelta 2004 ja siinä oppilasmäärä kouluterveydenhoitajalla oli 600 oppilasta.

THL:n uusissa mitoituksissa on huomioitu lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon terveydenhoitajan ja lääkärin työn

kokonaisuus kaikkine tehtävineen. Määräaikaisten terveystarkastusten lisäksi työaika on laskettu lapsen, oppilaan ja perheen tarpeen mukaiseen asiointiin eli tarvittaviin seuranta-, lisä- ja tukikäynteihin. Myös monialaiselle yhteistyölle on osoitettu työaika.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan kouluterveydenhuollon palvelut tulee järjestää siten, että oppilaan yksilöllisiin hyvinvoinnin riskeihin ja ongelmiin kyetään vastaamaan ajoissa ja varataan riittävästi aikaa mm. oppilaan mielenterveyspulmien selvittelyyn, tuen antamiseen sekä monialaiseen yhteistyöhön opiskeluhuoltopalvelujen, opettajien ja erikoissairaanhoidon kanssa.

Aluehallintoviraston saamien selvitysten mukaan lukuvuonna 2022-2023 kouluterveydenhoitajien tehtäväkuvissa ja resurssoinnissa on alueellista vaihtelua. Osalla alueista tehtävään kuuluu muitakin kuin kouluterveydenhuollon tehtäviä, esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitajan tehtäviä. Tehtäväkuvien kartoitus ja yhtenäistäminen ovat työn alla. Kouluterveydenhoitajan resurssia arvioidaan kolmelle alueelle, koska alueilla on yhteiskäytössä olevaa resurssia.

- Koillismaan, Oulunkaaren ja Lakeuden alueilla kouluterveydenhoitajaresurssina on yhteensä 26 kouluterveydenhoitajaa ja oppilasmäärä on yhteensä 19000. Oppilasmäärässä on mukana toinen aste.
- Oulun alueella kouluterveydenhoitajaresurssina on 58 kouluterveydenhoitajaa ja oppilasmäärä on 37600. Oppilasmäärä ei sisällä toista astetta.
- Rannikon ja Oulun eteläisen alueella kouluterveydenhoitajaresurssina on yhteensä 30 kouluterveydenhoitajaa ja oppilasmäärä on yhteensä 23000. Oppilasmäärässä on mukana toinen aste. (Taulukko 8. Laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta)

Taulukko 8. Oppilasmäärä per kouluterveydenhoitaja

Oppilasmäärä per kouluterveydenhoitaja			
Alue	Oppilaita	Terveysten hoitajia	Oppilaita per terveydenhoitaja
Koillismaa, Oulunkaari ja Lakeus	19000 (oppilasmäärässä mukana 2. aste)	26	731

Oulu	37600 (ei sisällä 2. astetta)	58	648
Rannikko ja Oulun eteläinen	23000 (oppilasmäärässä mukana 2. aste)	30	767

Aluehallintovirasto toteaa, että vuonna 2004 laaditun suosituksen mukainen oppilasmäärä 600 oppilasta per kouluterveydenhoitaja sekä vuonna 2023 voimaan tulleen uuden suosituksen mukainen oppilasmäärä 460 oppilasta per kouluterveydenhoitaja ylittyy koko Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

Aluehallintoviraston käytettävissä olevassa selvityksessä todetaan, että lääkäriresurssin suhteen tarkkoja mitoitustietoja ei ole vielä saatavilla. Suurimmat haasteet lääkäriresurssien riittävydessä ovat Oulun eteläisen ja Rannikon alueilla. Tällä alueella on laajemminkin haasteita lääkäriresurssien riittävydessä. Perusterveydenhuollon lääkäriresurssin tarkastelu ja mahdollinen allokaation muutos ovat työn alla. Aluehallintoviraston saaman selvityksen mukaan on huomioitavaa, että 9/2023 astui voimaan perusterveydenhuollon hoitotakuun kiristyminen kahteen viikkoon ja se vaatii myös resurssia.

Selvityksen mukaan Oulun alueella koululääkärien työpanosta annetaan kouluille laajana suoritettavien terveystarkastusten mukaisesti 30 minuuttia per laaja terveystarkastus sote-keskusten keskitetyistä lääkäripooleista. Tarkastuksiin annetun työpanoksen arvioidaan olevan 80 % lääkärin työpanoksesta. Muihin koululääkärin tehtäviin on käytettävissä 20 % työajasta. Muuta työtä ovat jatkokäynnit sekä esimerkiksi neuropsykiatriset selvittelyt ja mielenterveyden häiriöiden arviointi ja hoito.

2.1. Kouluterveydenhuollon henkilöstöresurssit eriteltynä Oulun Kontinkankaan sote-keskusalueen kouluissa

Aluehallintoviraston käytettävissä olevien selvitysten mukaan Kontinkankaan sote-keskusalueella on yhteensä noin 8900 perusopetuksen oppilasta ja 15 kouluterveydenhoitajan toimea, joissa toimissa on työntekijä. Lisäksi Kontinkankaan alueella on 2 määräaikaista kouluterveydenhoitajaa. Keskittymiskyky-tiimiin (keky) annetaan yhteensä 90 % yhdestä terveydenhoitajan toimesta.

Lisäksi 50 % yhden terveydenhoitajan työpanoksesta annetaan tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (Tuva) ja aikuislukion opiskeluterveydenhuoltoon.

Aluehallintoviraston saamassa selvityksessä todetaan Kontinkankaan vastuualueyksikön koulujako ja koulun oppilasmäärä per terveydenhoitaja (th). Pohjana ovat vuoden 2022 luvut (taulukko 9, joka laadittu aluehallintovirastossa saatujen selvitysten pohjalta):

Taulukko 9. Kontinkankaan vastuuyksikön koulujako ja oppilasmäärä per terveydenhoitaja (th).

Kontinkankaan vastuuyksikön koulujako ja oppilasmäärä per terveydenhoitaja (th).			
	Koulu	Oppilasmäärä	Oppilaita per terveydenhoitaja
Th 1	Tieman koulu	130	130
	Keky-tiimi 40 % työajasta		
Th 2	Maikkulan yhtenäiskoulu	536	557
	Pikkaralan alakoulu	21	
Th 3	Kastellin alakoulu	348	446
	Lämsänjärven koulu	98	
Th 4	Kastellin yläkoulu	434	434
Th 5	Lintulammen koulu	300	533
	Talvikankaan 7. ja 8. luokat	233	
Th 6	Myllytullin koulu 1–6. lk ja 8–9. lk	586	739
	Knuutilankankaan koulu	153	
Th 7	Teuvo Pakkalan koulu	275	453
	Svenska Privatskolan peruskoulu	129	
	Svenska Privatskolan lukio	49	
Th	Tuva	100	340 (nämä eivät sisälly Kontinkankaan
	Aikuislukio	140	
	Lukion oppivelvolliset	100	
	Keky 50 %		

			perusopetuksen oppilasmäärään)
Th 8	Pohjankartanon koulu	461	461
Th 9	Kaukovainion koulu	473	473
Th 10	Steiner peruskoulu	187	485
	Steiner lukio	74	
	Taikatahdin koulu	55	
	Nuottasaaren koulu	69	
	Myllytullin koulu 7. luokat	100	
Th 11	Kansainvälinen koulu	432	478
	Myllytullin kaksi 8. luokkaa	46	
Th 12	Hintan koulu	381	559
	Heikkilänkankaan koulu	67	
	Madekoski	111	
Th 13 + 14	Hiukkavaaran koulu (alue jaettu kahdelle terveydenhoitajalle)	750	375 + 375
Th 15	Talvikankaan alakoulu	402	502
	Talvikankaan yläkoulu	100	
Th 16	Laanilan yläkoulu	400	620
	Laanilan lukio	220	
Th 17	Myllyojan koulu	354	617
	Hönttämäen koulu	263	
Th	Oulujoen koulu (th:n sijoituspaikka on neuvola)	161	161

Aluehallintovirasto toteaa, että luvut ovat vuodelta 2022, jolloin suositusten mukainen oppilasmäärä per terveydenhoitaja oli 600. Tämä määrä ylittyi kolmella kouluterveydenhoitajalla. Vaihteluväli oppilasta per kouluterveydenhoitaja on 375–739.

Aluehallintoviraston saamissa selvityksissä todetaan, että mikäli useamman viikon poissaolo on ennakoitu, siihen pyritään saamaan sijainen, mikäli sijaisia on tarjolla. Lyhyisiin muutaman päivän poissaoloihin ei rekrytoida sijaista. Selvitysten mukaan lyhytaikaisten

sijaisten käyttäminen ei välttämättä ole koulun edun tai oppilaiden ja heidän perheidensä edun mukaista.

Aluehallintovirasto toteaa, että suosituksen mukainen oppilasmäärä per kouluterveydenhoitaja ylittyy koko Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Pohteen kesällä 2023 tekemän kyselyn johtopäätöksissä on myös todettu, että terveydenhoitajien resurssivaje on poikkeuksellisen suurta erityisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ja että mitoitukset ylittyvät osittain merkittävästi. Samoin lääkäriresurssin vaje on huolestuttavan suurta erityisesti Oulun eteläisellä alueella ja Rannikon Kalajoella.

3. Omavalvonta

Hyvinvointialueen omavalvonnasta on säännelty 31.12.2023 saakka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 40 §:ssä. Säännös on kumottu 1.1.2024 lukien.

Sote-valvontalaki (741/2023) tuli voimaan 1.1.2024 ja sen 23 § 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Palvelunjärjestäjän on valvottava toimintaansa siten, että sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden ja potilaiden tarve ja turvallisuus edellyttävät. Palvelunjärjestäjän on otettava toiminnassaan huomioon, että sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti.

Em. lain 24 §:n mukaan palvelunjärjestäjän on ohjattava ja valvottava sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palvelujen tuottamisesta.

Sote-valvontalain 26 §:ssä säädetään omavalvontaohjelmasta. Lain 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän ja useammassa kuin yhdessä palveluyksikössä palveluja antavan palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma sähköisesti ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla. Palveluntuottajan omavalvontaohjelma

kattaa kaikki palveluntuottajan palveluyksiköt. Omavalvontaohjelmassa on määriteltävä, miten palvelunjärjestäjän 23 §:ssä ja palveluntuottajan 27 §:ssä tarkoitettujen veloitteiden noudattaminen järjestetään ja toteutetaan. Säännöksen 2–4 momenteissa säädetään omavalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä. Aluehallintovirastoon on toimitettu Pohteen omavalvontaohjelma, joka on julkaistu myös julkisessa tietoverkossa.

Sote-valvontalain 27 § 1 momentin mukaan palveluntuottajan on valvottava oman toimintansa ja alihankkijan toiminnan laatua ja asianmukaisuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palveluntuottajan on laadittava palveluyksiköittäin päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta varten omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palveluyksikössä palveluntuottajan ja sen lukuun tuotetut palvelut. Omavalvontasuunnitelmaan on sisällytettävä kuvaus vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettelyistä.

Em. lain 3 momentin mukaan palveluntuottajan on tehtävä omavalvontasuunnitelma sähköisesti ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Palveluyksikön omavalvontasuunnitelmassa kuvattujen toiminnan toteutumista on seurattava ja seurannassa havaitut puutteellisuudet on korjattava. Seurannasta on tehtävä selvitys ja sen perusteella tehtävät muutokset on julkaistava neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Salassapidettäviä tietoja ei saa julkaista.

Em. lain 4 momentin mukaan palveluntuottaja ja vastuhenkilö vastaavat siitä, että omavalvontasuunnitelmaa toteutetaan päivittäisessä toiminnassa palveluja tuottaessa. Palveluyksikön omavalvontaan sisältyvää palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamista ja palvelujen kehittämistä toteuttaa palveluntuottajan henkilökunta.

Aluehallintoviraston käytettävissä olevissa selvityksissä todetaan, että valmistelussa olevan sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain

myötä terveydenhuollon laatu- ja potilasturvallisuussuunnitelmat korvataan omavalvontasuunnitelmilla. Opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelmat ovat parhaillaan työstettävänä valvontayksikön ohjeistusten mukaisesti ja ne valmistuvat syksyn 2023 aikana. Aluehallintovirasto toteaa, että tämän valvontapäätöksen tekopäivänä opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelmaa ei ole julkaistu Pohteen nettisivuilla, eikä se ollut aluehallintoviraston käytettävissä.

Selvityksissä todetaan, että toimialueen omavalvonta toteutetaan seuraamalla laajojen ja määräaikaisten tarkastusten toteumaa kuukausittain excell-taulukon avulla. Potilas- ja asiakastietojärjestelmä ei ajankohtaisesti mahdollista riittävän tiedon saamista terveystarkastusten toteutumasta.

Aluehallintoviraston saamassa selvityksessä todetaan, että mikäli tarkastuksia viivästyy, vastuuyksikkö jakaa työtä yksikön sisällä. Tarvittaessa tilannetta tarkastellaan koko vastuualueen / palvelualueen / toimialueen laajuisesti ja suunnataan resurssia tarpeen mukaan.

Aluehallintoviraston käytettävissä olevissa selvityksissä todetaan, että oppilasmäärä tarkentuu syksyisin kouluja koskevan laskentapäivän jälkeen. Keväällä tarkastellaan tulevien 1. luokkalaisten määrä ja muita kouluverkon muutoksia resurssien suuntaamiseksi. Kouluterveydenhuollon henkilöstöresurssia ja oppilasmäärää seurataan vuosittain.

Aluehallintoviraston saamissa selvityksissä todetaan, että Pohteen valvontayksikössä toteutettu selvitys käydään läpi toimialueen johtoryhmässä, ja sen pohjalta tehdään tarvittavia kehittämistoimenpiteitä syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana.

4. Asiakasinformaatio

Aluehallintoviraston käytettävissä olevissa selvityksissä annetaan esimerkkejä ajanvaraamisen yhteydessä annettavasta asiakasinformaatiosta:

- Nuorelle varatusta ajasta 7. luokan terveystarkastukseen, siinä olevasta terveystarkastuksesta ja vanhemman esitetolomakkeesta. Kyselyä hyödynnetään myös 8. luokan terveystarkastuksessa.

Vanhemman toivotaan osallistuvan ainakin toiseen näistä tarkastuksista. Mikäli oppilas haluaa siirtää varattua aikaa, siitä toivotaan pikaista yhteydenottoa, jotta aika voidaan antaa toiselle oppilaalle.

- Nuorelle varatusta ajasta 9. luokan terveystarkastukseen. Aulassa olevaan terveystarkastukseen vastaaminen ja samalla myös annetaan rokotteet kansallisen rokotusohjelman mukaisesti.
- Kutsu huoltajalle 1. luokkalaisen terveystarkastukseen ja kyselylomake. Ajanvaraus nettilinkin kautta.

Yhteenveto

Aluehallintovirasto on havainnut edellä kuvattuja puutteita Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa.

Aluehallintovirasto katsoo saamansa selvityksen perusteella, että Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen terveydenhoitaja- ja lääkäriresurssit eivät ole riittävät hyvinvointialueen järjestämisvelvollisuuteen kuuluvien lakisääteisten kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämiseksi lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuetta korjaamaan todetut puutteet ja huolehtimaan siitä, että väestö saa lain mukaiset ja riittävät kouluterveydenhuollon palvelut yhdenvertaisesti Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Tarkastukset tulee toteuttaa viiveettä, jotta lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen häiriöt ja perheiden tuen tarpeet havaitaan ajoissa.

Aluehallintovirasto katsoo, että omavalvonta on ollut riittämätöntä. Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen johtoa edelleen omavalvonnan keinoin seuraamaan aloitettujen ja suunniteltujen toimenpiteiden riittävyttä ja vaikuttavuutta palvelujen saatavuuden parantamiseksi ja huolehtimaan siitä, että kouluterveydenhuollon palvelut järjestetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Aluehallintovirasto katsoo aiheelliseksi jatkaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisen valvontaa.

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuetta toimittamaan aluehallintovirastoon ratkaisukohdassa pyydetyn yksilöidyn selvityksen, mihin toimenpiteisiin hyvinvointialueella on ryhdytty kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisen saattamiseksi lainmukaisiksi.

Sovelletut oikeusohjeet

Päätöksessä mainitut.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen ei lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (2019/808) 6 §:n 1 momentin mukaan voi hakea valittamalla muutosta.

Lakimies

Heli Kajava

Terveydenhuollon ylitarkastaja Raija Fors

Aluehallintovirasto käyttää sähköistä hyväksyntää, jonka merkinnät ovat asiakirjan lopussa.

Jakelu ja suoritemaksu

Jakelu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Päätös on maksuton.

Tiedoksi

Kirsti Ylitalo-Katajisto, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisjohtaja, Pohde

Leena Mämmi-Laukka, toimialuejohtaja, Pohde

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto, Valvira

Lisätietoja Lisätietoja antaa tarvittaessa terveydenhuollon ylitarkastaja Raija Fors, puh. 0295 017 559.